

ГРИГОРІЙ С. СКОВОРОДА

КАТЕХИЗИС

АБО
ПОЧАТКОВІ ДВЕРІ ДО ХРИСТІЯНСЬКИХ
ЧЕСНОТ

Друге поправлене видання

Видання
Українського Євангельського Об'єднання в ПА

Детройт, ЗДА — 1963 — Торонто, Канада

Кошти друку цієї книжки покриті добр. Ф. К. Карпенко з
Брайт, Каліфорнія, який зробив це із таким
заміром-молитвою:

“Хотів би одного, ласкавий мій Боже,
Щоб прочитав цей твір з людей наших кожен;
Щоб кожен подумав, хто дав життя людям,
Щоб серце любов'ю забилося в грудях;
Щоб день починати думкою одною, —
Нешасних загіти любов'ю святою!...”

Ціна 0.20 дол.

Замовлення на цю книжечку висилати на адресу:
Ukrainian Evangelical Alliance of North America
22146 Kelly Road, East Detroit, Mich., U.S.A.

Друковано 3000 примірників

diasporiana.org.ua

Printed by
The Christian Press, Ltd., Winnipeg, Canada

КАТЕХИЗИС АБО ПОЧАТКОВІ ДВЕРІ ДО ХРИСТІЯНСЬКИХ ЧЕСНОТ

Написаний 1766 року для молодого шляхетства
Харківської губернії, а поновлений 1780 року

ПЕРЕДМОВА ВИДАВЦЯ ДО ДРУГОГО ВИДАННЯ

Сковорода — любитель Біблії і слуга
Євангелії Христової

Кому не відоме ім'я Григорія Сковороди? Можливо, що немає письмєнної української людини, яка не була б обізнана з цим великим ім'ям. Григорій Сковорода, кажуть нам, це гордощі українського народу. А коли спитаємо тих, що так величають його, чи вони читали твори Сковороди, то відповідь буде дуже сумна. Звичайно твердять, що Сковорода, — це найбільший філософ України, це український Сократ. Назва “український Сократ” тільки частково правдива, і то тільки формою, бо змістом Сковорода — проповідник Слова Божого, він найбільший учитель моралі й релігії, основаної на науці Євангелії Христової.

Духовно Сковорода — наслідник Скорини, Острозького і в певній мірі релігійних протестантських реформаторів Заходу та предтеча новітнього євангельського руху між українським народом. Тут подаємо в сучасній українській мові його твір під заголовком: “Катехизис або початкові двері до християнських чеснот”. Перше ви-

дання цього твору вийшло в 1926 році накладом "Канадійського Ранку". Мусимо зазначити, що і перекладати твори Сковороди не так легко, але ми робили те, що було в наших силах. Це друге видання перевірене з оригіналом та мовно поправлене. Ми старалися цей переклад зробити зрозумілим і пересічному читачеві. Багато в цьому нам допоміг інж. Кость Туркало, якому ми на цьому місці широко дякуємо за цю послугу.

Біблійні цитати в цьому виданні ми вже взяли з нового перекладу Біблії митр. Іларіона. Де були розходження в змісті з цитатами поданими Сковородою, там ми це зазначили. Також ми дали повністю текст Десятьох Заповідей Божих, чого немає в оригіналі.

Цікаво буде нашим читачам знати історію цього твору. Ось вона:

1766-го року, за наказом цариці Катерини II, відкрито при харківській вищій школі, цебто при університеті, нові курси викладів на тему моральності. Влада вирішила, що найспосібніший для викладання такої науки Г. Сковорода, і поклікала його туди на професора. Він радо прийняв запрошення, однак відмовився брати за це професорську винагороду, кажучи, що внутрішнє задоволення, яке дає йому ширення серед молоді науки моралі, для нього вистачальна нагорода. Так з нагоди своїх викладів написав він свій твір, який тут подаємо, а який був призначений молодому шляхетству Харківської губернії.

Цей твір відразу став вельми популярним і всі письменні люди залюбки його читали та знаходили в ньому душевну живучу. Чутка про цей твір дійшла і до білгородського єпископа, духовного зверхника Харківщини. Йому не сподобалося, що Сковорода, світська людина, пише про релігійні справи, які, на думку єпископа, нале-

жать виключно духовенству. Своїм релігійним цензорам він наказав розглянути твір Сковороди, а ті знайшли в ньому деякі речі, які не погоджувалися з прийнятою і традицією освяченою наукою панівної церкви. Отож, єпископ наказав своїм цензорам спитати Сковороду, чому він подає науку християнських чеснот не за прийнятими засадами?

Сковорода дав їм таку відповідь: "Дворянство відрізняється одією від простолюддя і монахів. Чому ж би не мати дворянству і відмінних понять про те, що конечно йому треба знати в житті? Отож, чи царя пізнає і шанує так само пастух свиней і хлібороб, як царський міністер, военний або міський старшина? Так само і дворянству, чи випадає думати про Бога, як цього учать монастирські устава і шкільні науки?"

Коли цензори дістали таку відповідь, усе замовкло. Більше Сковороди нічого не питали. Ця відповідь була спритною вимівкою з прикрого становища, в яке його поставили запити цензорів. Однак між рядками її можна легко дочитатися, що він нею хотів сказати, а власне, що годі годувати шляхетських синів, які в майбутньому мають дати духовний і моральний провід простолюддю, офіційною церковщиною. Треба молоді подати живе розуміння Бога і Його моральних законів.

ВСТУП

Подяка Блаженному Богові за те, що потрібне Він зробив неважким, а важке — непотрібним.

Нема нічого солодшого для людини, і нема нічого потрібнішого, як щастя, нема ж нічого й легшого, як воно. Подяка Блаженному Богові.

Царство Боже всередині в нас. Щастя — в сер-

щі, серце — в Любові, а Любов — у законі Вічного.

Це повсякчасна, незмінна добра погода (година) і вічносяйне сонце, що не заходить, і просвіщає темряву сердечної безодні. Подяка Блаженному Богові.

Що було б тоді, якби щастя, найпотрібніше й найлюбіше для всіх, залежало від місця, від часу, від тіла й крові? Скажу ясніше: що було б тоді, якби Бог примістив щастя в Америці, або на Канарських островах, або в азійському Єрусалимі, або в царських чертогах, або в Соломоновому віці, або в багатстві, або в пустелі, або в становищі людини, або в науках, або в здоров'ю? Тоді і щастя наше і ми разом і з ним були б бідні. Хто зміг би дістатися до тих місцевостей чи місць? Як можна було б народитися всім в одному якомусь часі? А як можна всім улаштуватися на тій самій посаді чи посісти те саме становище? Яке ж то й щастя, установлене на пісковині тіла, на обмеженому місці й часі, на смертній людині? Чи не це є ото важке? Справді! — важке й неможливе. Подяка Блаженному Богові за те, що важке зробив непотрібним.

Чи хочеш ти бути щасливим тепер? Не шукай щастя за морем, не проси його в людини, не мандруй по планетах, не волочись по палацах, не плазуй по земній кулі, не тиняйся по Єрусалимах. За золото можеш купити село, — річ важку, але не конче потрібну, а щастя, як конче потрібне, скрізь і завжди дурно дарується.

Повітря й сонце завжди з тобою, скрізь і дурно, а все те, що втікає від тебе геть, знай, що воно чуже тобі, і не вважай його за своє; усе те стороннє й зайве. Яка в ньому тобі потреба? Тому то воно й важке. Ніколи б воно не відлучилось від тебе, якби було потрібне.

Подяка Блаженному Богові.

Щастя не залежить ні від неба, ні від землі. Скажи разом із Давидом: **“Хто є мені на небесах, окрім Тебе? А я при Тобі на землі не бажаю нічого!”** (Сковорода цей цитат подав у такому перекладі: “Що мені потрібне на небі? І чого я забажав би від Тебе на землі?”). Псалом 73:25.

Що ж саме тобі потрібне? Те, що найлегше. А що ж легке? О, друже мій, усе і трудне і важке і гірке і лихе і брехливе. Однак, що ж легке? Те, мій друже, що потрібне. А що потрібне? Потрібне тільки одне: **“Єдине є на потребу”** (“Одного ж треба” — (Єв. Луки 10: 42).

Одного тільки тобі треба, і одне тільки і добре і легке, а все решта — зусилля, турботи й біль.

Що ж воно таке те одне? Бог. Усе твориво — це мотлох, сміття, шкіра, січка, лом, скалки, помії, нісенітниця, покидьки, і тіло, і плітки... А те, що любе й потрібне, є єдине скрізь і завжди. Але оце Єдине своєю долонею все, і порох твого тіла, тримає.

Подяка ж Блаженному Богові за те, що все нас обминає, і все те для нас важке, крім того, що потрібне, приемне й єдине.

Багато тілесних потреб чекає на тебе, але не в них щастя; а для твого серця єдине є на потребу, і там Бог і щастя, і недалеко воно. Близько; воно в твоєму серці і в душі.

До цього ковчега веде й наша десятирозділова бесіда, неначе через десятеро дверей, а я бажаю, щоб твоя душа, як Ноева голубка, не знайшовши ніде спокою, повернулася до свого серця, до Того, Хто спочиває в твоєму серці, щоб здійснилося оте пророцтво Ісаї: **“І руїни відвічні сини твої позабудовують і поставиш основи довічні, і будуть тебе називати: “Замуровник пролому, правник шляхів для поселення”** (Іс. 58:12). (Цей текст Сковорода подає в такому перекладі: “Твої

побудови будуть вічні на роди родів, і назвуть Тебе Творцем фортець, і прокладеш шляхи Свої посеред них”).

Цього бажає Григорій, син Сави Сковороди.

Основа розмови

“Правда Господня перебуде вовіки” (Пс. 117: 2).

“На віки, Господи, слово Твоє стоїть твердо на небесах” (Пс. 119: 89).

“Закон Твій — у глибині мого серця” (Пс. 40: 9).

“І Слово тілом сталося, і перебувало між нами” (Єв. Івана 1: 14).

“Посеред вас стоїть Той, що Його ви не знаєте” (Єв. Івана 1: 26).

Розділ 1-ий

ПРО БОГА

Увесь світ складається з двох природ: одна — видна, друга — невидна.

Видна природа називається творивом, а невидна — Богом.

Ця невидна природа, або Бог, просякає все твориво й тримає його. Бог скрізь завжди був, е і буде. Приміром, людське тіло видне, але того Розуму, що просякає тіло й тримає його, годі побачити, — його не видно.

Через це саме стародавні люди називали Бога: Всесвітній Розум. Для Нього були тоді ще й інші різні найменування, як ось: “Натура”, “Буття речей”, “Вічність”, “Час”, “Доля”, “Потреба”, “Фортуна” тощо.

А в християн найзнакоміші для Нього такі імена: “Дух”, “Господь”, “Цар”, “Отець”, “Розум”, “Істина”. Два останні імена здаються най-

властивішими за інші, бо “Розум” цілком нематеріальний, а “Істина” — через своє вічне існування — цілком протилежна мінливій матерії. Та й тепер в одній якійсь країні Бога називають “Іштен” (“Išten” — угорське слово). Щодо видної природи, то для неї також є не одна назва, як ось: речовина, матерія, земля, тіло, тінь та інші.

Розділ 2-ий

ПРО ВСЕЛЕНСЬКУ ВІРУ

Якщо тепер мало хто розуміє Бога, то не дивно, що й стародавні люди, загально помиляючись, вважали речовину за Бога, а пізніше самі такі висміяли все своє отаке “богопочитання”.

Не зважаючи на це, у всі віки всі народи завжди однозгідно вірили, що є якась таємна сила, розлита по всьому, і яка всім володіє.

Через це, щоб вшанувати пам'ять про Нього, по всій земній кулі всенародно були завжди присвячувані окремі будівлі — храми; та й тепер скрізь все те саме. І хоч, приміром, підданець може помилково вшанувати прислужника замість Господаря, проте він ніколи не заперечує того, що над ним є Властитель, Якого, можливо, він ніколи в лице й не бачив. Кожний народ — Його підданець, і так само кожний визнає свою залежність від Нього.

Така віра — спільна для всіх, і проста.

Розділ 3-ій

ПРО ЗАГАЛЬНИЙ ПРОМИСЛ БОЖИЙ

Ось ця Найблаженніша Природа, або Дух, як той механік своїм знанням механізм на годинниковій вежі, тримає в русі цілий світ, та за прикладом дбайливого батька становить буття для

всього створеного. Сам одушевляє, годує, керує, лагодить, захищає, і за Своєю волею, що називається загальним законом, або статутом, знову обертає в бездушну матерію, або порох; а ми це називаємо смертю.

Через це саме розумна давнина порівнювала Його з математиком, або землеміром, бо Він постійно вправляється в пропорціях, або в розмірах, виділяючи все відповідно до різних виглядів, приміром, трави, дерева, звірів та всього іншого, а єврейські мудреці порівнювали Його до ганчаря.

Це Промисл загальний, бо він стосується добробуту всіх створінь.

Розділ 4-ий

ПРО ОКРЕМИЙ ПРОМИСЛ БОЖИЙ ДЛЯ ЛЮДИНИ

Цей найчистіший, всесвітній, спільний для всіх віків і народів Розум вилив нам, як джерело, всі мудрощі й майстерності, потрібні, щоб провадити життя.

Але кожний народ ні за що так більше Йому не зобов'язаний, як за те, що Він дав нам Свою найвищу Премудрість, яка становить Його природний портрет і печатку.

Вона настільки перевищує інші розумні душі або поняття, наскільки спадкоємець ліпший за слуг.

Вона дуже нагадує найдосконалішу архітектурну симетрію, або модель, що, відчутно простягаючись по всьому матеріялі, робить цілу будову міцною й спокійною з усіма іншими в ній частинами й деталями.

Ось так саме й вона, таємно розлившись по всіх частинах суспільного тіла, що складається не

з камення, а з людей, робить його твердим, спокійним і щасливим.

Якщо, приміром, якась родина, чи місто, чи держава засновані й упорядковані за цим зразком, то тоді вони бувають Раєм, Небом, Храмом Божим тощо. А коли одна якась людина побудує своє життя за цим зразком, то тоді буває в ній страх Божий, святиня, побожність і т. ін. І так само, як у людському тілі один розум, за розсудом різних його частин, по-різному діє, так і в згаданих спільнотах, пов'язаних цією Премудрістю, Бог через різних їхніх членів творить різні дії для спільної їх користі.

В усіх наших різноманітних справах, діях і словах Вона душа, користь і краса, а без Неї все мертво й паскудне. Ми всі народжуємося без Неї, але для Неї. Хто до Неї спорідненіший і охотніший, той благородніший і чутливіший, і щобільше хто з Нею має до діла, той почуває тим правдивіше, хоч і не зрозуміло в глибині своєї істоти, блаженство й задоволення. Тільки від Неї одної залежить особливий у творенні людського роду Промисл. Саме вона являє собою найпрекрасніше Божє Обличчя, що ним Бог, відображаючись у нашій душі, згодом перетворює нас із диких страховищ і жахливих потвор на людей, тобто на істот, здатних до співприязні та до згаданого співжиття, незлобливих, стриманих, великодушних і справедливих.

А коли Вона вже вселилася в сердечні людські нахили, тоді діється справді те саме, що й у русі годинникової машини — “темпо” (tempo), тобто правильність, надійність і певність. І тоді то буває в душі невинність і чистосердечність, наче якийсь райський дух і смак, що вабить до приязні.

Премудрість відрізняє нас від звірів милосер-

дям і справедливістю, а від худоби — стриманістю та розумом, і це ніщо інше, як найблаженніший Образ Божий, таємно написаний на серці, сила й правило всіх наших рухів і дій. Тоді наше серце стає чистим джерелом добродійств, що невимовно веселять душу, і саме тоді ми буваємо правдивими душею й тілом людьми, подібними до чотирьох каменів, придатних для будови, і з яких складається живий Божий Храм, де Він царює з особливою милістю.

Тяжко цей безцінний скарб збагнути й усвідомити, а через це нелегко любити й шукати Йї, оту Премудрість.

Але яка Вона назовні непоказна й зневажена, така всередині Вона велична й прекрасна, подібна на маленьку, приміром, зернину смокви (винної ягоди), в якій заховалося ціле дерево з плодами й листям, або на маленький звичайний кремінчик, в якому приховалося страшне полум'я. Йї, щоб пізнавати Йї, завжди надавали певних ознак, і вона ніби якийсь князь, мала свої портрети, печатки й герби, різні в різних віках і в народів. Приміром, Йї герб був Змій, повішений на палі перед жидами.

Йї герб — Голуб з маслиною гілкою в устах. З'являлася Вона й у вигляді Лева й Ягняти, і царський Скіпетр був Йї річчю, тощо.

Таїлася Вона й під священними в жидів обрядами, як ось, у споживанні паски, в обрізанні тощо.

Приховувалася Вона ніби під різноманітним маскарадом, і під світськими оповіданнями, як ось під оповіданням про Ісава й Якова, про Саула й Давида та ін., і вже однією своєю таємною присутністю зробила Вона ті книги мудрими.

А в наступні вже часи Вона з'явилася у вигляді Людини, ставши Боголюдиною.

А яким чином ця Божа Премудрість народи-

лася від Отця без матері, і від Диви без отця, як Вона воскресла, і знову до свого Отця вознеслася тощо, то ліпше цим не цікався. Є і в цій, як і в інших науках, зайві тонкощі, що тільки в них може знайти собі місце та не справжня віра, що її називають "умоглядною". Поводься і тут так само, як в опері, і задовольняйся тим, що показують твоїм очам, а за лаштунки й за межі театрального кону не заглядай. Цю заслону зробили навмисне для злих і схильних до зайвої цікавості сердець, бо підлота щобличче входить у знайомство, то більше втрачає свою чемність і ввічливість до великих справ і осіб.

Нащо тобі, скажімо, запитувати про воскресіння мертвих, якщо й самий дар — могли воскресати — ніякої користі не дає непутящій душі: ні тій, що воскреслає, ані тій, яку воскресляють? Саме від таких цікавих з'явилися розколи, забобони та інші болячки, що від них терпить уся Європа. Найголовніше Боже діло — оживотворити Духом Своїх заповідей одну заблукану душу, ніж створити з небуття нову земну кулю, залюднену беззаконниками.

Не той вірний цареві, хто намагається ввійти в Його таємниці, а той, хто пильно виконує Його волю.

Ця вічна Божа Премудрість у всіх віках і народах не стихаючи провадить свою мову, і Вона є ніщо інше, як невидне Обличчя всюдиприсутнього Божого Єства і живе Слово, що таємно й пильно промовляє до всіх нас усередині. Але ми не хочемо слухати Йї порад: одні, втративши слух, а здебільшого — з нещасливої впертості, залежної від недоброго виховання.

Прислухалися до цього нетлінного голосу премудрі люди, що їх жиди називали пророками, та з найглибшим побоюванням наказували виконували.

Вона — початок і кінець усіх пророчих книжок; від Неї, через Неї і для Неї все в них написано.

Через це саме Вона набула собі різних назов. Вона називається — Образ Божий, Слава, Світло, Слово, Порада, Воскресіння, Життя, Шлях, Правда, Мир, Доля, Оправдання, Благодать, Істина, Сила Божа, Ім'я Боже, Воля Божа, Камінь Віри, Царство Боже тощо. А первісні християни називали її Христом, тобто Царем, бо тільки Вона одна скеровує до вічного й до тимчасового щастя всі держави, всілякі суспільства й кожну людину зокрема. Та й, крім того, стародавні люди царственным називали все те, що вважалося за верховне й найголовніше.

Авраам передбачив її блаженніше світло та, поклавшись на Неї, зробився з усім своїм родом справедливим, а з підданцями — добрим. Однак, Вона й раніше, іще перед Авраамом, завжди проживала в тих, що її любили. А Мойсей, наче знявши відбиток із цього невидного образу Божого, накреслив його просто й загально найпотрібнішими рисами і, побудувавши за цим образом жидівське суспільство, зробив його щасливим і переможним. Він, за тодішнім звичаєм, списав цю Премудрість на кам'яних дошках, і зробив так, що невидна Премудрість Божа, наче видна і тлінна людина, промовляє до всіх нас виразним голосом.

Цю промову названо Десятислів'ям, бо він розділив її на десять міркувань, або пунктів.

Розділ 5-ий ПРО ДЕСЯТИСЛІВ'Я

I. “Я — Господь, Бог твій, що вивів тебе з єгипетського краю з дому рабства. Хай не буде

тобі інших богів передо Мною!” (2 Мойс. 20:2-3).

Ясніше можна це сказати так:

Я — голова твого добробуту й світло розуму. Стережися, щоб ти не заснував свого життя на інших порадах, майстерствах та вигадках, хоч би вони й з янгольських розумів зродилися. Довірся Мені сліпо. Якщо ж ти, обманувши Мене, заснуєш своє життя на іншій премудрості, то вона буде тобі богом, але не правдивим, і через те тоді твоє щастя буде подібне до фальшивих грошей.

II. “Не роби собі різьби (в Скворороди “кумира”) і всякої подоби з того, що на небі вгорі, і що на землі долі, і що в воді під землею. Не вклоняйся їм і не служи їм, бо Я — Господь, Бог заздрісний, що карає за провину батьків на синах, на третіх і на четвертих поколіннях тих, хто ненавидить Мене, і що чинить милість тисячам поколінь тим, хто любить Мене і хто держиться Моїх заповідей” (2 Мойс. 20:4-6).

Як і на негідних каменях, так іще більше не дозволяю тобі базуватися на тому, що видне. Усе, що ми бачимо, то тіло, а кожне тіло, то пісок, хоч би воно народилось навіть під небом; усе видне, то ідол.

III. “Не призывай Імення Господа, Бога твого, надаремно, бо не помилує Господь того, хто призиватиме Його ймення надаремно” (2 Мойс. 20:7).

Уважай же, насамперед, не впади у прірву безглуздя, ніби на світі нема нічого, крім того, що можна бачити, і ніби ім'я це (Бог) — порожній звук. У цій прірві містяться брехливі присяги, лицемірства, ошуканства, лукавства, зради й усі страхіння таємних і відкритих мерзот. А замість того напиши на серці, що скрізь і завжди є таємний суд Божий, готовий на кожному місці незримі пекти і сікти невидну твою частину, не обминувши жадної її точки, за всі вчинки, слова й думки, де тільки Мене нема.

IV. “Пам’ятай день суботній, щоб святити його. Шість день працюю і роби всю працю свою, а день сьомий — субота для Господа, Бога твого; не роби жодної праці ти й син твій, та дочка твоя, раб твій та невольниця твоя, і худоба твоя, і прихोцько твій, що в брамах твоїх. Бо шість день творив Господь небо та землю, море та все, що в них, а дня сьомого спочив, тому поблагословив Господь день суботній і освятив його” (2 Мойс. 20: 8-11).

Не забувай у день Воскресний з вірою й острахом прославляти цю величність Божу, що скрізь, і всередині в тебе є, але поклоняйся не порожніми тільки церемоніями, а й самим ділом, широко наслідуючи Бога. Його діло й уся турбота в тому, щоб шохвилини дбати про добро кожного створіння; і від тебе Він більше нічого не вимагає, як тільки щиросердечного милосердя до твоїх ближніх.

А це дуже легке. Тільки вір, що ти сам собі вдесятеро допомагаєш тоді, як допомагаєш іншим, і навпаки.

V “Шануй свого батька та матір свою, щоб довгі були твої дні на землі, яку Господь Бог твій дає тобі!” (2 Мойс. 20: 12).

Раніше за всіх шануй батька й матір та служи їм. Вони видні портрети тої невидної Істоти, що робить тобі стільки послуг.

А ось хто твої батько й мати: насамперед будь вірним і дбайливим державному урядові, слухняним начальникові міста, ввічливим до священника, покірним батькам, вдячним учителям твоїм і добродійцям. Оце правдивий шлях до твого вічного й тимчасового щастя, і до скріплення твоєї родини. А що стосується до інших частин суспільства, то стережися ось чого:

VI. “Не вбивай!” (2 Мойс. 20: 13).

VII. “Не чини перелюбу!” (2 Мойс. 20: 14).

VIII. “Не кради!” (2 Мойс. 20: 15).

IX. “Не свідкуй неправдиво на свого ближнього!” (2 Мойс. 20: 16).

Ми засуджуємо винного, а невинного оббрихуємо. Ото найстрашніша злоба, і оббрихувач то по-грецькому буде “диявол”.

X. “Не жадай дому ближнього свого, не жадай жони ближнього свого, ані раба його, ані невольниці його, ані вола його, ані осла його, ані всього, що ближнього твого!” (2 Мойс. 20: 17)

А що злий намір є ніщо інше, як насіння лихих вчинків, яким нема лічби, а рабське серце — невичерпне джерело злих намірів, то ніколи в житті ти не зможеш бути чесним, якщо не дозволиш, щоб Бог знову переродив твоє серце. Присвяти й його нелицемірній любові. Тоді відразу замкнеться в тобі прірва беззаконств. Бог, Боже Слово, Любов до Його Слова — усе це одно.

Серце, розпалене цим триобличним вогнем, ніколи не грішить, бо не може мати злого насіння, або намірів.

Розділ 6-ий ПРО ПРАВДИВУ ВІРУ

Якби людина могла швидко зрозуміти безцінну вартість цієї Божої Поради, то вона вмить могла б її сприйняти й полюбити.

Але через те, що цьому перешкоджає тілесне, грубе міркування, то людині потрібна Віра. А Віра, то заховане Божою Порадою блаженство, і Вона ніби здалека дивиться в далекогляд, з яким її й треба собі уявляти.

При Вірі конче повинна бути Надія. Вона сліпо й силоміць затримує людське серце при цій єдинородній істині, не припускаючи йому хитання

від шкідливих вітрів, створюваних сторонніми поглядами. Через це Надію й зображують у вигляді жінки, що тримає кітву (якір).

Ці добродійства, як надійний вітер корабля, припроваджують людське серце, нарешті, до притані Лю б о в и й доручають його їй.

Тоді, як відкриваються очі, Дух Святий таємничо взиває в душі так: **“Правда Твоя — Правда вічна, а закон Твій — то Істина”** (Пс. 119: 142).

Розділ 7-ий

ПОБОЖНІСТЬ І ЦЕРЕМОНІЯ — ТО РІЗНІ ЯВИЩА

Уся сила Десятислів'я вміщується в одному цьому слові — Лю б о в.

Любов — це вічний союз між Богом і людиною. Вона являє собою той невидний вогонь, що розпалює серце до Божого Слова або Божої Волі, а тому й сама Вона Бог.

Ця божественна Любов має на собі зовнішні прикмети або ознаки, що називаються церемоніями, обрядами або виявом побожності. Отже, церемонія поруч побожності те саме, що листя коло плодів, або лушпиння на зернах, або добрі побажання поруч із доброзичливістю. Якщо ж це покривало не має в собі внутрішньої сили, тоді залишається тільки облудне лицемірство, а людина тоді розфарбована труна.

Отже, церемонія, то все те, що його може відправляти навіть найжалюгідніший нероба й гультай.

Розділ 8-ий

ЗАКОН БОЖИЙ І ПЕРЕДАННЯ — ТО РІЗНІ РЕЧІ

Закон Божий існує вічно, а людські передання не скрізь і не завжди.

Закон Божий — то райське дерево, а передання — тінь.

Закон Божий — то плід життя, а передання — листя. Закон Божий — то Боже Серце в людині, а передання — листок смокви, що часто прикриває гадюку. Двері до Храму Божого — то Закон Божий, а передання — то прибудований до Храму притвір. Так само, як притвір далеко від Вівтаря, а хвіст від голови, так і передання стоїть далеко від Закону Божого.

У нас майже скрізь ці різні речі утотожують, забувши про Закон Божий і змішавши його з людським брудом докупі, і навіть до того, що людські вигадки підносять понад Закон Божий, і, покладаючись на них, не згадують про Люб о в. Отже, хай справдиться ось це: **“Лицеміри! Через свої передання ви зруйнували Закон”** (Марка 7: 9)*. А все те, що не становить Божого Закону, належить до передання.

Розділ 9-ий

ПРО ПРИСТРАСТІ АБО ГРІХИ

Пристрасть — то пошесне повітря в душі. Це розпусне жадання того, що видне, а називається воно нечистим або болісним духом. Найголовніша з усіх пристрастей — це заздрощі — мати усіх інших пристрастей та беззаконств. То головний осередок тієї прірви, що в ній мучиться душа. Ніщо її не прикрашує і не поліпшує. Немилий їй світ і нелюбе добродійство, а вередування таке солодке, що сама себе вдсятеро з'їдає.

Жало цього пекельного дракона — весь рід

* Цю цитату із Св. Письма тут залишаємо так, як її подає Гр. Сковорода.

гріхів, а ось родина її така: ненависть, злопам'ятність, гордощі, підлесливість, ненажерливість, нудьга, скука, туга, сум, журба та всілякий інший невсипущий у душі хробак.

Розділ 10-ий

ПРО ЛЮБОВ АБО ЩИРОСЕРДЕЧНІСТЬ

Щиросердечність протидіє цій прірві. Вона — тихе дихання в душі та подув Святого Духа.

Вона подібна до розкішного саду, наповненого тихими вітрами, солодкопахучими квітами та втіхою, і в якому процвітає дерево нетлінного життя.

А ось його плоди: доброзичливість, незлостивість, прихильність, смиренність, нелицемірство, добронадійність, безпека, задоволення, відвага та інші невід'ємні втіхи.

Хто має таку душу, то спокій на ньому, і над головою такого щирого християнина панує милість і вічна радість!

А мінь!

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ ХРИСТІЯНСЬКІ ВИДАВАННЯ!

Б. Грагам: Мир з Богом.	1.50
П. Крат: Українська стародавність: брошурована	2.00
в оправі	2.50
Г. Бранденбург: Що почати мені з Біблією ...	0.20
І. Флоринський; Григорій С. Сковорода — пред- теча українського евангелізму	1.00
М. І. Ковалінський: Григорій Савич Сковорода (Життя і деякі думки українського філософа)	0.35
Г. Бранденбург: Притча про блудного сина ...	0.30
Г. Бранденбург: Дорога до Христа (Переклав д-р М. Костів)	1.00
“Книга хвали”, співаник, зредагував паст. Іван Роберт- Ковалевич	1.50
Д-р М. Яремко: Православ'я і Світова Рада Церков	0.60
З. Бичинський: Іван Гус (його життя і мученича смерть)	1.50
Новий Заповіт. Переклав проф. Іван Огієнко	0.75
Д-р Л. Цегельський: Звідки взялася і що то є євангельська віра?	0.25
В. Боровський: Ще і ще про “віру батьків”	0.10
Паст. Д. Галенда: Що нам робити, щоб спастися?	0.50
В. Боровський: Історія мого визволення	0.50
В. Боровський: Теодосій Довгалюк (автобіогра- фічна довідка)	0.20
Ян Амос Коменський: Лябіринт світу і рай серця	0.90
Збірник проповідей	1.50

М. Грушевський: З історії релігійної думки на Україні. Видавання друге.	2.00
Гайдельбергський Катехізм	0.25
І. Петрашук: Як я став евангеликом?	0.10
Хто ми? (летючка)	0.03
Н. Лук'янчук: Волинські акорди (оповідання з життя українських баптистів)	0.20
Українська Біблія, перекладу Митр. Іларіона	4.50
Українська Біблія, перекладу П. Куліша	2.00
Требник Англiканської Церкви	1.00

Замовлення на ці книжки посилати на адресу:
Ukrainian Evangelical Alliance of North America
22146 Kelly Road, East Detroit, Mich., U.S.A.